

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput I. Sancti patria et genus: ob incestum virum aulicum sacra
communione exclusum in exilium Sanctus pellitur: perpetrat illic
miraculum: a rege, quem attactu vestimenti sui divinitus curaverat, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

CAPUT I.

Sancti patria et genus : ob incestum virum aulicum sacra communione exclusum in exilium Sanctus pellitur : perpetrat illic miraculum : a rege, quem attactu vestimenti sui divinitus curaverat, ab exilio revocatur.

Sancti patria, genus, institutio, virtutes generatim.

a

B

b

* Mart. mendose mandaretur et confunderetur

c

Ob incestum aulicum sacra communione privatum

d

e

f

* Mart. vitiose cumularet

g

* Mart. nobilitatis

h

C

i

in exilium mittitur,

k

* apud Mart. deest caelestibus

l

m

n

o

Igitur beatus Apollinaris, Valentinae urbis episcopus, apud Viennam et natus et institutus est. Qui nobili generis ortu conspicuus, natalium titulos mentis fastigatione sublimans a, dum Pastoris cura gregem sibi creditum paterna gubernatione fovaret, multis eum constat emicuisse virtutibus, quas pro immensitate gestorum praeterire maluit imperita praesumptio b; ne tanti Viri merita indignis adressa suffragiis, non tantum mandarentur dictis, quantum verborum confunderentur * injuriis. Tamen, quod, mundanae vitae propinquante jam termino, egisse eum, recolimus, tam praesentibus, quam futuris saeculis aperimus c, ut praedicandis actibus exemplis gloriosis, emulatione laudabili posteritas excitetur.

2 Itaque accidit, ut quidam ex officio regis Sigismundi d, nomine Stephanus, qui super omnem dominationem fisci e ejus principatum gerebat, defuncta ejus conjuge, sororem / uxoris suae sibi illicite conjugii consortio copularet *. Qua de re sancti ac beatissimi apostolici viri Avitus et Apollinaris (qui secundum carnem germani g, in Christi vero opere famosissimi fratres; omni semper in tempore operibus mancipati divinis, nobilitate * eorum cognita, prudentia, doctrinis sacris, spiritu fervente eruditi) synodalem institutionem h servantes, cum reliquis pontificibus simul in unum congregati, ipsum Stephanum sacra communione privari sanxerunt: ut calcata scilicet humanae fragilitatis impudicitia, incestum, quod justitia superna damnavit i, inhonesta praesumptio non audeat vindicare.

3 Tunc rex dira insaniae furore permotus, beatissimos Pontifices, acerrime insidias praetendendo, injuriare non desinebat k; sed apostolici atque venerabilis Viri, minas terreni regis minime formidantes, imperiis caelestibus * armati, ita se justitiae vinculo nexuerunt, ut quaelibet supplicia eisdem inferrentur, ut socii passionum, tormenta tolerarent l. Visum enim illis est m, ut in oppido civitatis Lugdunensium, quod nuncupatur Sardinia n, pariter tamquam exilio deputati, auxiliante Domino, comitarentur. Videns vero rex ille, constantiam eorum incorruptibilem esse, ab ira non desinens, praecipit, ut Pontifices, qui ibidem pariter residebant, ad propria reverterentur o, et singillatim per singulos menses regem operiri deberent. Sed quia beatissimus Apollinaris in condemna-

tione Stephani perseverans p videbatur, ipsum primum studuit observare. Tunc omnes lacrymis divinam potentiam obsecrantes, ne se derelinqueret, valedicentes, celebrata oratione profecti sunt.

4 In quo loco dum Vir Dei morarum spatia necessitatis causa sustineret, ab ardenti aestu fluensa Rhodani q tepefacta sunt, ut a sitiensibus ex eo aqua potari non posset. Et quia nullus puteus, neque fons, unde aqua hauriri deberet *, ibidem reperiebatur, beatissimus Vir Dei firmans se Spiritu Sancto, et virtutibus non ignotae potentiae securus, confert se ad locum a Deo designatum, et secretius praecipit suis sarculum r exhiberi: quo exhibitio, oratione expleta, dixit ad eos: In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti hunc locum aperite. Hoc facto, mox annuente illo, qui aquas fervere jubet in corde terrae, fons exortus est: et quamdiu beatissimus Pontifex ibidem moratus est, beneficio omnipotentis Dei aquam sibi placitam semper habere promeruit: post discessum vero ejus fons siccatus est, ut omnes agnoscerent, meritis Servi Dei fontem ipsum obsequium suum detulisse, et E ad pristinum cursum fuisse reversum /.

5 Cumque rex Virum illum apostolicum nec videre vellet, sed magis insidias praetendere studeret, qui est meritum rectissimorum et immensa virtutis laudabilis iudex t celerem ultionem demonstrans, illico contigit, ut ipse rex ita vim febrium incurreret, ut potius funebris quam vitalis esse crederetur. Tunc regina ipsius u fide accensa, alacri festinatione pervenit ad locum, ubi beatissimus Pontifex residebat: et avida devotione petebat, ut intercessione ipsius Dominus suus x incolumitatis donum reciperet. Sed Vir Dei, abdicata mundanae elationis effrentia, eundi famulatus omnimodis denegavit. Magisque regina illa lacrymis pedes ejus rigans, posebat vel cucullam ejus y sibi praestari, quam super regem sternere deberet. Victus fletibus, cessit. Quae cum, tribuente Deo, supra virum suum fiduciali constantia fuisset expansa, statim effugata infestatione febrium, vel si qua alia impugnatione videbatur, prosperitatis munus emeruit z.

6 His actis, reminiscens rex ille facinus, quod admiserat, licet grandi confusione repletus, tamen exultans, quod, suffragante Pontifice, per vestimenti ejus tegmina pristina meruisset consequi sospitatem, praecurrens aa primum studuit, ut tanti miraculi tantaeque virtutis largitate * latitantes, quos Dominus servo suo benignitatis munere tribuit, oculis visibilibus cerne mereretur. Agnita virtutis gratia, venit ad Virum Dei: et complectens pedes ejus coram positus, cum exultationis fletu veniam postulabat, dicens: Peccavi, inique gessi, dum justis indignas saepe intulerim tribulationes. Nam quae expugnari nescit justitia caelestis, hoc ipso, quo impugnatur *, fortior est. O caelestis Regis indulgentia, qui peccantium animas non vult perire, sed culpas! o virtutum gloria, quae per famulum suum Apollinarem, refutatis mundialibus curis, gemina gratia claruit virtutis! Denique adsistens pro justitia, insaniam regis tumidamque ejus superbiam reprimit, et orationis effectum, a languore mortali, quo detinebatur, absolvit * bb.

8 AN-

AUCTORE COLEVO, FORSAN ELADIO.

P

ubi fontem prodigio elicit.

q

* i. e. posset

r

s

Rex a febris attactu vestimenti ejus curatus,

t

u

x

y

z

delicti veniam supplex petit.

F

aa

* abundat largitate

* Mart. vitiose impugnat

* Labb. mendose absolvitur

bb

ACTORE
COEVO, FOR-
SAN] ELADIO.

ANNOTATA.

- a De Sancti patria et loco educationis actum est num. 19; de nobilissimo vero ejus genere num. 15 et tribus seqq.; quos legesit. Hos, ut in primis illustres, natalium titulos excelsitate animi sublimiores fecit, seu mentis fastigatione, ut loquitur biographus, sublimavit. Mss. Ursicampi et Cisterc. legunt mentis fastigatione; sed perperam. Esse enim nomen a verbo fastigare, quod Plinio, Solino aliisque pro extollere et elevare sumitur, derivatum, clarius est, quam ut probari argumentis debeat.
- b Ex virtutibus illis, quas attingere ausus non est biographus, nos ex Epistolis S. Aviti aliisque testibus fide dignissimis aliquot recensimus num. 22 et seqq.
- c Consule Commentarii num. 29.
- d Est hic S. Sigismundus Burgundionum rex, cujus Vita tom. I Maii pag. 83 et seqq. ab Henschenio nostro illustrata fuit.
- e Id est, ærarii regii. Vide Cangium verbo Fiscus. Erat igitur Stephanus ille ærarii regii summus præfectus; quam vero fuerit Sigismundo carus, quantaque apud eum gratia valuerit, conjici facile ex his potest, quæ optimus et alioqui episcoporum reverentissimus princeps ejus causa adversus eos intentavit.
- f Demortuæ uxoris nomen nusquam reperi; at incestæ complices nomen fuisse Palladiæ, ex canone 6 concilii Lugdunensis indubitatum est.
- g SS. Apollinarem et Avitum germanos fratres seu communibus ortos parentibus fuisse, in Commentario num. 14 demonstratum est.
- h Legesit num. 30 et seqq. Commentarii, ubi hæc illustrata sunt.
- i Non quidem hæc ita intelligenda sunt, quasi jure naturæ vel divino irrita essent connubia inter primo gradu affines in linea transversa; contrarium enim exemplo patriarchæ Jacob, qui duas sorores Liam et Rachelem duxit, evidenter liquet, et in Lege Nova patet ex eo, quod plures summi Pontifices, penes quos non est in divina lege dispensare, in primo gradu affinitatis linea transversæ jam valide dispensarint, puta Martinus V, Alexander VI, Julius II, Urbanus VIII, Innocentius X, uti apud Pichlerum in jure canonico lib. 4, tit. 14 de consanguinitate et affinitate § 2, num. 27, ad 6, testis est Clericat. de Matrim. decis. 31, num. 50. Cum igitur incestas Stephani nuptias justitia superna damnatas dicit biographus, de jure Ecclesiastico, quo hæc nuptiæ prohibite sunt, loqui voluisse dicendus est. De simili prorsus casu ita epist. 160, alias 197 S. Basilii Magni ad Diodorum scripsit. Primum itaque, quod in ejusmodi rebus maximum est, morem nostrum objicere possumus, ut vim legis habentem, eo quod nobis a viris sanctis tradite sint regulæ. Mos autem ille est ejusmodi, ut si quis impuritatis vitio aliquando victus in illicitam duarum sororum conjunctionem incidit, neque id matrimonium existimetur, neque omnino in ecclesia cætum admittantur, priusquam a se invicem dirimantur. Similia in Agathensi synodo et in Epaonensi, de quibus vide num. 30, decreta tum fuerant, ac proin incestas illas nuptias justitia superna damnatas dixit, quod nempe ab his damnatæ essent, quos, qui audit, Deum audit, juxta illud Lucæ cap. x, v. 16: Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit.
- k Quas Sigismundus, Stephani artibus misere delusus, insidias episcopis struxerit, quæste singillatim eis intulerit injurias, tacente biographo, frustra divinavero. Non hæc tamen ita atroces fuisse putem, ut sine auxilio dici possit pius aliquin rex diræ insania furore permotus in episcopos fuisse.
- l Vide in Commentario numero 32, quæ ab episcopis in Lugdunensi concilio statuta hæc in re fuerint. Eo enim biographus allusisse videtur.
- m Non tam sua sponte, quam regis jussu, eo in exsilium omnes episcopos deportatos fuisse, crediderim; nisi forte optionem eis dederit princeps, ut, quem vellent, exsili locum deligerent.
- n Locus hodie incognitus.
- o Scilicet, ne simul tot ecclesias orbaret pastoribus, inquit Saussayus in Elogio S. Apollinaris. Id tamen revocatis ab exsilio episcopis injunxit princeps, ut per singulos menses regem operiri, seu regi adhærere, ut Mss. Ursicampum et Cisterciense legunt, suis singuli vicibus deberent, eo fortasse consilio, ut, qui præsumptus inter se conjunctos ad suam pertrahere sententiam nequiverat, dissociatum quemque sibi adhærere coactum, eo tandem adduceret.
- p Consule num. 33.
- q Notus Galliarum fluvius, vulgo le Rhône dictus. Porro ex hac biographi narratione conficitur, S. Apollinarem usque ad anni probabilius 518 ætatem vel autumnii principium episcopali sede extorrem fuisse. Consule num. 34.
- r Sarculus seu sarculum instrumentum est rusticum, quo segetes vel horti purgantur.
- s Similia leguntur in variis Sanctorum Vitæ.
- t Mss. Labbeana ita legunt: quem meritum rectissimorum et immense virtutis laudabilis judex celerem ultionem demonstrans, illico contigit, ut etc. Mss. Ursicampi et Cisterciense etiam legunt quem; sed vitiose, ut patet. Martenius vero ita habet: Qui est meritum rectissimorum judex et immense virtutis laudabilis, celerem ultionem demonstrans, contigit, ut ipse rex illico ita vim febrium incurreret etc. Quibus verbis significare intendit biographus, Deum æquissimum judicem, factam S. Apollinari injuriam vindicasse, tam ardenti violentaque febre Sigismundum corripiendo, ut illico hic inde morti proximus esse videretur.
- u Prior S. Sigismundi conjux, de qua biographum hic egisse, autumo, teste Jornande de Getarum sive Gothorum Origine cap. 58, Ostrogotho nomen habuit, fuitque Theodorici, Gothorum regis naturalis ex concubina filia, quam, eodem Jornande teste, in Mesia genitam, mox ut in Italiam venit, Sigismundo in conjugio copulavit. Sunt, qui ei Amalbergæ nomen indunt, at, nullo, ut arbitror, antiquitatis testimonio. Ad Catholicam fidem, non secus ac maritum communemque filium Segisricum, ac filiam anonymam, conversam fuisse, suadet biographi nostri narratio, tametsi, ut verum fatear, hoc æque indubitatum non sit, cum id de illa, quemadmodum de aliis, nulla S. Aviti Viennensis episcopi Homilia ejusve titulus diserte testetur.
- x Nempe Sigismundus rex. Etiam in sacris Litteris legimus, maritos ab uxoribus Domini titulo compellatos.
- y Qui hinc Lerinensem monachum fuisse S. Apollinarem contenderet, omnes omnino ejuslibet conditionis viros, quibus tum temporis mos erat cucullatus vestes gestare, Lerinenses monachos statuere per consequens deberet.
- z Quam plurimos ægros tactu vestium, qui-

A bus viri sancti induebantur, subito sanatos fuisse, tum sacræ Litteræ, tum Ecclesiastici Annales et Sanctorum Acta evidentissime demonstrant.

aa Solus Martenius legit: Percurrens primum studuit. Præplacet nostra lectio; ea autem biographus indicat, Sigismundum, excussa divinitus febrî, ad ipsum, ubi Sanctus degebat, exsiliî locum mox convolasse, tum ut prodigium eductum fontem, de quo a conjuge sua verosimiliter redditus certior erat, suis oculis intueretur, tum ut admissi a se delicti veniam suppliciter rogaret sanctumque ipse Antistitem ad suam sedem honorifice deduceret.

bb Non extra noxam fuisse in tuendo Stephano suo Sigismundum regem, res ipsa loquitur. Non hinc tamen piissimi regis evertitur sanctitas, cum quidquid in hoc negotio labis contraxerit, id digna eum eluisse pœnitentia, biographus dicat. Accedit, quod præcepti potius animo et Stephani artibus dolisque circumventus, aut forte Ecclesiasticarum de incestis legum ignorantia potius, quam propria animi perversitate, nedum superbia et insaniam, ut per auzesim biographus scribit, in sanctissimos episcopos acrius adinadvertit.

B

CAPUT II.

Sancti navigatio per Rhodanum, energumeni curatio: in Arelatensem urbem adventus: pecuniæ deperdite inventio ejus meritis adscripta: duorum dæmoniacoꝝ altera curatio: miræ in ejus obitu visio: obitus in civitate Valentina.

Sanctus Rhodano navigans,

a

C

b

c

d

e

f

* Labb. ferocitate

Dignum ergo est, ut silendo non denegentur, quæ Divinitas in servis suis operatur, sed populo credenti, Deo auspice, patefiant. Ergo cum pontificalis officii cursum tricesimo et quarto anno venerabilis vitæ completeret *a*, superna ammonitione commotus, ad visendos concacerdotes propinquosque suos properare decrevit, dicens, ante transitum suum (quem jam celeriter imminere *b* divina revelatione cognoverat) velle se tam liminibus sancti Genesii martyris *c*, quam conspectibus pontificum, atque affatibus propinquoꝝ presentanea contemplatione præbere. Tum iter dispositum cursu navigationis arripuit: et quamvis cæteros pernecis *d* Rhodani fluentia terrent, tamen in ipsius sancti Pontificis meritis confidentes, inter undarum minas tuti secundis æstibus properabant; ut deditum amnem casibus *e* tunc manifestum sit caruisse periculis. Sempiterni ergo Regis ammiranda et non ignota potentia tum Sanctis suis lumina subdidit, qui sibi quondam æquora gressibus patefecit *f*: et fluvius, qui mortifera rapacitate terrere prius noverat, jussione Dominica didicit famulari. Jamque somno, aquarum despecta ferocitas *, per navigium sopore corpora solvebantur; ita ut beatus Antistes securitatem, quam vigilis meruerat, dormitatione monstraret: qui tamen viribus insopitus, diabolum, quem sepe insomnitate

vicerat, mentis indefessæ aggressionem confudit, quod etiam sequens patefecit eventus.

8 Namque cum jam in conspectu, naturæ firmatam munimine arcem monstraret Avennio *g*, navigium, quod sanctum Antistitem gerebat, subitaneis fluctibus excitatis, cœpit diabolica emissionem vexari: ita ut posset navigantium oborta desperatione turbari *h*, cum esset potius valde dormientis gubernatione securus. Tunc quidam diaconus, Eladius nomine *i*, in partem ipsius lectuli residens, librum sancti Hilarii *k* lectionis studio percurreret: qui respiciens, vidit unum ex pueris *l*, nomine Alifium *, dæmonis impugnationem vexari: quod non solum perturbatione membrorum, verum etiam hinnitu, mugitu, vel balatu pecorum fatebatur. Cumque cerneret periculum navis miseræ istius successione summotum *m*, statim Sanctum importuna adgressione a somno compulsi excitari. Cumque ab eo quoque ipso Vir Dei tam calamitatis seriem, quam metum præcedentis periculi cognovisset, ait ad eos lacrymans: Grande certamen cum adversario humani generis nunc gessimus in sopore. Quod in veritate constare, subsequens demonstravit exemplum: nam et dormiens procacitatem repressit undarum, et dæmonium ab arrepto corpore evigilans effugavit. Quæ virtus ut periculum quoque evaderet vanitatis, per Salutarem * eum voluit curare presbyterum: qui vix tandem Antistitis jussione compulsus, et manum ei imposuit et ad quietem pristinam, discedente diabolo, revocavit. Et quia ipse presbyter impugnationem dæmonis sæpius sustinebat, hoc magis sanctus intendit Episcopus, ut ab eo adversitas ipsa *n* in nomine Salvatoris se depelli cognosceret *, quem infestatione crebra adgressus fuerat superare. Nam uterque sanitate recepta, orationibus in se perfecisse salutem suam, perpetua curatione nostrum docuere Pontificem *o*.

9 His actis, dum a cunctis grates divinæ potentie redderentur, in conspectum Arelatensium turbis *p* Rhodano famulante *q* pervenimus; ubi sanctus atque præcipuus vir dominus Caesarius *r* episcopus, plebis quoque comitatus obsequiis, pariterque Liberius *s* præfectus, officio stipante circumdatus, et sedulo accurrere studio et lætis eum excolere sermonibus: confidentes, quod in adventu ejus divinam misericordiam excepissent. Hoc civitas gavisæ præsidio, populorum exultavit studiis. Hinc sanctus Apollinaris civibus annuens, paulisper precibus moras indulsit: ubi cum a consanguineis suis Parthenio *t* et Ferreolo *u* assiduo veneraretur occursum, quique pro salutis suæ commodis, multis eum onerare muneribus: quæ indigentium manibus prope totum retinuit urbs devota, quod dederat. In quo loco dum morarum spatia caritatis causa protraheret, Arcutania *x* senatrice propinqua sua invitante, Massiliensium *y* nos *z* vota suscipiunt. Ubi dum præcedens memoratus diaconus *aa* festinare, a socio itineris, Leone *bb* nomine, veridica responsione cognovit, ipsos solidos *cc*, qui eleemosynis superfuera, quo ligati erant, salvo *dd* linteo perdidisse. Tunc diaconus ille meritorum Pontificis securitate confidens, ait ad eum *ee*: Succensendum est nobis, ne pereat, quod est pauperibus deputatum. Itaque revertentes, sparsos totos solidos protinus invenerunt, nec potuit rem sacra largitione * jam pauperum, arenarum, quæ exceperat, fraudare congeries.

AUCTORE CORVO, FORSAN ELADIO. energumenum unum per sacerdotem, ante etiam a dæmone infestatum, curat;

g
h
i
k
l
* al. Alisium

m

E

* Mart. per suum

n
* Ms. Cist. cognosceretur

o

dum Arelate cum S. Caesario et consanguineis suis agit, pecunia amissa recuperatur:

p *q*
r
s

F

t *u*

x
y
z
aa
bb
cc
dd

ee

* Labb. sacram largitioni